

University of Groningen

Maatschappelijke achtergronden van intellectuele ontwikkeling. Een empirisch onderzoek naar de invloed van de statusspecifieke opvoeding op de ontwikkeling van intelligentie en leerprestaties.

Meijnen, Gerrit Willem

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1977

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Meijnen, G. W. (1977). *Maatschappelijke achtergronden van intellectuele ontwikkeling. Een empirisch onderzoek naar de invloed van de statusspecifieke opvoeding op de ontwikkeling van intelligentie en leerprestaties.* s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

deel, hypothe A_2 die meer verklaarde variantie voorspelde in de verbale dan de niet-verbale intelligentie door de gezamenlijke opvoedingskenmerken, bleek juist te zijn. Door het proces van verbijzonderen worden de verschillen echter te klein om statistisch waarneembaar te zijn.

10.5 SAMENVATTING EN KONKLUSIES

Hoewel enkele onderdelen van het tevoren ontwikkelde raamwerk door de onderzoeksbevindingen niet worden ondersteund, zijn er voldoende consistente bevindingen om enige algemene gevolgtrekkingen te maken. Om te beginnen kan worden vastgesteld dat het onderzoek voldoende gegevens heeft opgeleverd om de stelling te kunnen verdedigen dat de ontwikkeling van de intelligentie in aanzienlijke mate door socialiseringskondities wordt bepaald. Deze gegevens zijn:

a Op zesjarige leeftijd wordt 17,6% variantie die de S.E.S. verklaart in de algemene intelligentie teruggebracht tot 7,5% wanneer gezinssocialiseringskenmerken worden verdiskonteerd (tabel 6.20).

b De socialiseringskenmerken van de moeder verklaren meer variantie in de algemene intelligentie dan de socialiseringskenmerken van de vader (tabel 6.20).

c De grotere milieugevoeligheid van de verbale intelligentie laat zich aanzienlijk beter door variaties in gezinssocialisering verklaren dan de geringere milieugevoeligheid van de niet-verbale intelligentie (tabel 6.20).

d De spreiding in verbale I.Q.-skores op zesjarige leeftijd is in de lagere milieus aanzienlijk groter dan in de hogere milieus (tabel 9.3).

e Tussen zes en acht jaar worden de verschillen in gemiddelde I.Q.-skores tussen de laagste en hoogste milieus groter (tabel 9.2; 9.3; 9.4).

f Op achtjarige leeftijd verklaren socialiseringskenmerken meer variantie in de algemene intelligentie dan op zesjarige leeftijd (tabel 9.5).

g Van enkele socialiseringskenmerken kon een significant verband worden aangetoond met de ontwikkeling van de intelligentie tussen zes en acht jaar (tabel 9.6 en fig. 10.5).

Als we ons nu verder beperken tot de vraag welke gezinssocialiseringsprocessen van belang zijn, kunnen enkele, voorlopige, konklusies worden getrokken.

Een gezinssituatie waar enerzijds de grenzen van het rolgedrag niet nauwkeurig zijn vastgelegd maar waar anderzijds het kind gemotiveerd wordt tot gedrag dat tot maatschappelijk succes zal leiden en de ervaringen van het kind door de ouders verbaal worden "vertaald", lijkt de ontwikkeling van de intelligentie van het kind te bevorderen. Anders gezegd, een rationeel-demokratische gezinsstructuur in combinatie met het stimuleren van gedrag gericht op succes op school en in het werk bevordert de intellectuele ontwikkeling van het kind. Evenzeer belangrijk in dit verband zijn de verwachtingen die de ouders koesteren omtrent de mogelijkheden van het kind. Hooggespannen verwachtingen zijn kennelijk indicatief voor een gezinskultuur die de intellectuele

ontwikkeling van het kind stimuleert. Al deze gezinssocialiseringsaspecten kunnen gedeeltelijk worden herleid tot een bipolair oriëntatiepatroon van ouders, door Kohn omschreven als konformisme versus zelfbepaling. En het is dit oriëntatiepatroon dat gekenmerkt wordt door een sterk milieuspecifiek karakter. Zodanig zelfs dat vrijwel alle onderdelen ervan een monotone samenhang met de statushiërarchie vertonen: hoe hoger de status hoe meer zelfbepalingswaarden worden geaccentueerd. Alweer volgens Kohn, zou het genoemde oriëntatiepatroon een weerspiegeling zijn van de dagelijkse ervaringen, opgedaan door de mensen afkomstig uit bepaalde lagen. De structurele en culturele condities van de hogere milieus zouden individueel initiatief honoreren en bevorderen terwijl de maatschappelijke condities van de lagere milieus veelal konformistische oriëntaties en gedrag zouden oproepen. Als belangrijkste structurele conditie haalt hij, zoals bekend, de werksituatie naar voren, terwijl de genoten opleiding als voorwaarde ook een belangrijke rol zou spelen. De uitkomsten van het onderhavige onderzoek geven aanleiding tot de veronderstelling dat met name de genoten opleiding en eventueel andere condities die het informatieniveau verhogen, de belangrijkste oorzaken zijn van het milieuspecifieke oriëntatiepatroon. Uit de formulering spreekt de nodige voorzichtigheid. Deze wordt ingegeven door het eksploratieve karakter van dit deel van het onderzoek en de gebrektheid van enkele van de toegepaste instrumenten. Blijven we echter bij deze voorlopige konklusie dan komt de reproducerende rol van het onderwijs m.b.t. de sociale ongelijkheid op een markante manier naar voren. Deze kan als volgt worden omschreven. De lagere milieus worden gekenmerkt door een geringere opleiding die opvoedingsgedrag induceert dat de intellectuele ontwikkeling van kinderen remt en hen weer predisponeert tot weinig succes binnen het onderwijssysteem. Het lijkt derhalve van het grootste belang deze vicieuze cirkel te doorbreken. Daarbij doemen dan echter een aantal problemen op die te maken hebben met de normatieve vooronderstellingen van het maatschappelijke probleem van de ongelijke onderwijskansen. Deze thematiek zal in het volgende hoofdstuk, de nabeschouwing, worden behandeld.